

Schengenský informačný systém II – Príručka na vykonávanie práva na prístup Zhrnutie

Osoby, ktorých osobné údaje sú zhromažďované, uchovávané alebo inak spracúvané v Schengenskom informačnom systéme druhej generácie (ďalej len „SIS II“), majú právo na prístup, opravu nesprávnych údajov a vymazanie nezákonne uložených údajov¹. V tejto príručke sú opísané spôsoby vykonávania uvedených práv.

I. Predstavenie Schengenského informačného systému druhej generácie (SIS II)

SIS II je rozsiahly IT systém zriadený ako kompenzačné opatrenie za zrušenie kontrol na vnútorných hraniciach, a jeho zámerom je zabezpečiť vysokú úroveň bezpečnosti v oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti Európskej únie vrátane udržiavania verejnej bezpečnosti a verejného poriadku a ochrany bezpečnosti na územiach členských štátov. SIS II je zavedený vo všetkých členských štátoch EÚ s výnimkou Cypru, Chorvátska a Írska² a v štyroch pridružených štátoch: na Islande, v Nórsku, Švajčiarsku a Lichtenštajnsku.

SIS II je informačný systém, ktorý umožňuje vnútroštátnym orgánom presadzovania práva, justičným a správnym orgánom vykonávať osobitné úlohy na základe výmeny relevantných údajov. Európske agentúry EUROPOL a EUROJUST majú takisto obmedzené prístupové práva do tohto systému.

Kategórie spracúvaných informácií

V SIS II sa združujú dve široké kategórie informácií, ktoré majú formu zápisov, po prvé, o *osobách* – ktoré sú hľadané v súvislosti so zatknutím, nezvestné, hľadané na pomoc pri súdnom konaní, na účely diskretných alebo cielených kontrol, alebo o štátnych príslušníkoch tretích krajín, ktorým bol odoprený vstup do schengenského priestoru alebo pobyt v schengenskom priestore, a po druhé, o *predmetoch* – ako sú vozidlá, cestovné doklady, kreditné karty, na účel zaistenia alebo použitia ako dôkaz v trestnom konaní, alebo na účely diskretných alebo cielených kontrol.

Právny základ

V závislosti od typu zápisu sa SIS II riadi buď nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 z 20. decembra 2006 o zriadení, prevádzke a používaní Schengenského informačného systému druhej generácie, pokiaľ ide o postupy pri vytváraní zápisov spadajúce pod hlavu IV Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva – bývalý prvý pilier (ďalej len „nariadenie o SIS II“) alebo rozhodnutím Rady 2007/533/SVV z 12. júna 2007 o zriadení, prevádzke a používaní Schengenského informačného systému druhej generácie, pokiaľ ide o postupy spadajúce pod hlavu VI Zmluvy o Európskej únii – bývalý tretí pilier (ďalej len „rozhodnutie o SIS II“).

¹ Tieto práva sú udelené podľa článku 41 nariadenia (ES) č. 1987/2006 o zriadení, prevádzke a využívaní Schengenského informačného systému druhej generácie (SIS II) a článku 58 rozhodnutia Rady 2007/533/SVV z 12. júna 2007 o zriadení, prevádzke a využívaní Schengenského informačného systému druhej generácie (SIS II).

² Informácie z júla 2015. Hoci Bulharsko a Rumunsko prevádzkujú systém SIS, majú ešte vnútorné hranice. Spojené kráľovstvo má prístup k SIS okrem zápisov na účely odoprenia vstupu na schengenské územie.

Kategórie spracúvaných osobných údajov

Keď sa zápis týka osoby, informácie musia vždy obsahovať meno, priezvisko a akékoľvek prezývky a krycie mená, pohlavie, odkaz na rozhodnutie, na základe ktorého vznikol zápis, a opatrenie, ktoré treba prijať. Zápis môže v prípade dostupnosti obsahovať aj informácie, ako sú zvláštne, objektívne a nemenné telesné znamenia; miesto a dátum narodenia; fotografie; odtlačky prstov; štátna príslušnosť (príslušnosti); či je dotknutá osoba ozbrojená, násilná alebo na úteku; dôvod vydania zápisu; orgán, ktorý vydáva zápis; prepojenia na iné zápisy vydané v SIS II v súlade s článkom 37 nariadenia o SIS II alebo článkom 52 rozhodnutia o SIS II.

Štruktúra systému

SIS II pozostáva z 1) centrálného systému („centrálny SIS II“), 2) vnútroštátneho systému „N.SIS II“ v každom členskom štáte, ktorý komunikuje s centrálnym SIS II a 3) komunikačnej infraštruktúry medzi centrálnym systémom a vnútroštátnymi systémami, ktorá zabezpečuje šifrovanú virtuálnu sieť určenú pre údaje SIS II a výmenu údajov medzi orgánmi zodpovednými za výmenu všetkých doplňujúcich informácií (útvary SIRENE)³.

II. Práva priznané fyzickým osobám, ktorých údaje sú spracúvané v SIS II

V súlade so zásadami ochrany osobných údajov všetky osoby, ktorých údaje sú spracúvané v SIS II, majú nariadením o SIS II a rozhodnutím o SIS II⁴ priznané osobitné práva, ktoré budú analyzované ďalej. Každý, kto uplatňuje akékoľvek z uvedených práv, sa môže obrátiť na príslušné orgány v štáte podľa vlastného výberu, v ktorom sa prevádzkuje SIS II. Je to možné, pretože všetky vnútroštátne databázy (N.SIS II) sú totožné s databázou centrálného systému⁵. Z toho dôvodu môžu byť tieto práva vykonávané v ktorejkoľvek krajine, ktorá prevádzkuje SIS II, bez ohľadu na členský štát, ktorý vydal zápis.

Pokiaľ osoba uplatňuje svoje právo na prístup, opravu nepresných údajov a vymazanie nezákonne uložených údajov, odpovede od zodpovedných orgánov musia byť doručené v prísne stanovenej lehote. Osoba preto musí byť informovaná čo najskôr a v každom prípade najneskôr do 60 dní odo dňa podania žiadosti o prístup, alebo i skôr, ak sa tak ustanovuje vo vnútroštátnom práve⁶. Táto osoba musí byť takisto informovaná o následných opatreniach so zreteľom na výkon jej práv na opravu a vymazanie čo najskôr a v každom prípade najneskôr do troch mesiacov odo dňa podania žiadosti o opravu alebo vymazanie, alebo i skôr, ak sa tak ustanovuje vo vnútroštátnom práve⁷.

Právo na prístup

Právo na prístup môže využiť každý, kto o to požiada, aby zistil informácie, ktoré sa ho týkajú alebo ktoré sú uchovávané v súbore údajov, ako sa uvádza vo vnútroštátnom práve.

³ Údaje SIS II sa zaznamenávajú, aktualizujú, vymazávajú a vyhľadávajú sa v nich prostredníctvom rôznych vnútroštátnych systémov. Centrálny systém, ktorý vykonáva technický dohľad a správu, sa nachádza v Štrasburgu (Francúzsko). Poskytuje služby pre vkladanie a spracúvanie údajov SIS II. Záložný centrálny systém, ktorý je schopný zaistiť všetky funkcie hlavného centrálného systému v prípade zlyhania tohto systému, sa nachádza pri Salzburgu (v Rakúsku). Každý členský štát je zodpovedný za zriadenie, prevádzku a údržbu vlastného vnútroštátneho systému a za jeho pripojenie k centrálnemu systému. Poveruje orgán, národný úrad SIS II (úrad N.SIS II), ktorý nesie hlavnú zodpovednosť za vnútroštátny projekt SIS II. Tento orgán je zodpovedný za plynulú prevádzku a bezpečnosť svojho vnútroštátneho systému.

⁴ Pozri najmä článok 41 nariadenia o SIS II a článok 58 rozhodnutia o SIS II.

⁵ Pozri článok 4 ods. 1 písm. b) nariadenia a rozhodnutia o SIS II.

⁶ Pozri článok 41 ods. 6 nariadenia o SIS II a článok 58 ods. 6 rozhodnutia o SIS II.

⁷ Pozri článok 41 ods. 7 nariadenia o SIS II a článok 58 ods. 7 rozhodnutia o SIS II.

Ide o základnú zásadu ochrany osobných údajov, ktorou sa umožňuje subjektu údajov vykonávať kontrolu nad osobnými údajmi uchovávanými tretími osobami. Toto právo je výslovne stanovené v článku 41 nariadenia o SIS II a v článku 58 rozhodnutia o SIS II.

Právo na prístup sa vykonáva v súlade s právom členského štátu, v ktorom je podaná žiadosť. Postupy sa v jednotlivých krajinách líšia, rovnako ako pravidlá oznamovania údajov žiadateľovi. Keď členský štát dostane žiadosť o prístup k zápisu, ktorý sám nevydal, daný štát musí dať vydávajúcej krajine možnosť vyjadriť svoje stanovisko k prípadnému poskytnutiu údajov žiadateľovi⁸. Informácie sa neoznámia subjektu údajov, ak je to nevyhnutné na výkon zákonnej úlohy v súvislosti so zápisom alebo pre ochranu práv a slobôd tretích strán.

V súčasnosti existujú dva typy systémov, ktoré upravujú právo na prístup k údajom spracúvaným orgánmi presadzovania práva, a teda sa vzťahujú aj na údaje SIS II. V niektorých členských štátoch je právo na prístup priame, v iných je nepriame.

V prípade **priameho prístupu** podáva dotknutá osoba žiadosť priamo orgánom, ktoré nakladajú s údajmi (polícia, *gendarmerie*, colný orgán atď.). Ak to vnútroštátne právo umožňuje, žiadateľovi môžu byť zaslané informácie, ktoré sa ho týkajú.

V prípade **nepriameho prístupu** osoba zašle svoju žiadosť o prístup vnútroštátnemu orgánu pre ochranu osobných údajov štátu, v ktorom sa podáva žiadosť. Orgán pre ochranu osobných údajov vykoná nevyhnutné overenia na spracovanie žiadosti a odpovie žiadateľovi.

Právo na opravu a vymazanie údajov

Právo na prístup je doplnené o právo na dosiahnutie opravy osobných údajov, ak sú fakticky nesprávne alebo neúplné, a právo požiadať o ich vymazanie, ak boli nezákonne uložené (článok 41 ods. 5 nariadenia o SIS II a článok 58 ods. 5 rozhodnutia o SIS II).

V schengenskom právnom rámci môže zmeniť alebo vymazať zápis len štát, ktorý vydáva zápis v SIS II (pozri článok 34 ods. 2 nariadenia o SIS II a článok 49 ods. 2 rozhodnutia o SIS II). Ak je žiadosť predložená v členskom štáte, ktorý nevydal zápis, dotknuté orgány dotknutých členských štátov spolupracujú na vybavení prípadu prostredníctvom výmeny informácií a vykonaním potrebných overení. Žiadateľ by mal poskytnúť dôvody na žiadosť o opravu alebo vymazanie údajov a získať všetky relevantné informácie na ich doloženie.

Opravné prostriedky: právo podať sťažnosť orgánu pre ochranu údajov alebo iniciovať súdne konanie

Článkom 43 nariadenia o SIS II a článkom 59 rozhodnutia o SIS II sa zabezpečujú opravné prostriedky, ktoré majú k dispozícii osoby v prípade, že nebolo ich žiadosti vyhovené. Každá osoba má právo podať na súd alebo orgán príslušný podľa vnútroštátneho práva ktoréhokoľvek členského štátu žalobu najmä o prístup, opravu, vymazanie alebo získanie informácií, alebo o náhradu škody v súvislosti so zápisom, ktorý sa ho týka.

V prípade, že je potrebné riešiť sťažnosť s cezhraničným prvkom, vnútroštátne orgány pre ochranu osobných údajov majú spolupracovať, aby boli zaručené práva subjektov údajov.

⁸ Pozri článok 41 ods. 3 nariadenia o SIS II a článok 58 ods. 3 rozhodnutia o SIS II.